

תופעה 3 : הנמכת תנועה

שחקנים: א, ה, ח, ע

א. חיריק < סולא

מקטל (מגרש, מסגד)	הפעיל (הכניס)	נפעל (נכנס/נכנס)
*מחלף < מחלף	*החליט < החליט	*נחשד < נחשד
*מחטף < מחטף	*החכים < החכים	*נחסם < נחסם
קטלון (יתרון, פתרון)	*החמיר < החמיר	*נחמד < נחמד
*חשבון < חשבון	*החביא < החביא	*נהדר < נהדר
*עלבון < עלבון	*החליף < החליף	
	*העפיל < העפיל	

ב. חיריק < פתח

מקטלה (מכבסה, מרפאה)	קל – עתיד באותיות ית"ן (ישמר, תשמר, נשמר)
*מעבדה < מעבדה	*יחשב < יחשב *תחשב < תחשב *נחשב < נחשב

ד. סולא < פתח

כאשר יש גרונית באות השנייה של המשקל הסגולי סָסָם (כַּתַּל, בְּקָר), הסגול הופך פתח:

סָסָם < סָסָם

*פָּעַל < פָּעַל	*זָהַר < זָהַר
*תָּאָר < תָּאָר	*נָעַר < נָעַר

ז. שני סולאים < שני פתחים

כאשר יש גרונית באות השנייה של המשקל הסגולי, שני הסגולים הופכים לשני פתחים:

סָסָם < סָסָם

קטל (ילד, כֶּלֶב, דָּגָל)	קטלת (אדמת, דלקת; כִּסְפָּת)	צורות בינוני ליחידה
*נָעַר < נָעַר	*שִׁפְעַת < שִׁפְעַת	לומדת *שומעת < שומעת
*נָחַל < נָחַל	*קִדְחַת < קִדְחַת	פותרת *גובהת < גובהת
*סָהַר < סָהַר	*סִפְחַת < סִפְחַת	נשמרת *נשפחת < נשפחת
*שָׁחַר < שָׁחַר	*צִלְחַת < צִלְחַת	מבקשת *מפקחת < מפקחת
*צָעַר < צָעַר		מבקשת *מפקחת < מפקחת
		מרכבת *מפרעת < מפרעת
		משתדלת *משתגעת < משתגעת

הנמכת תנועה + חטפים במקום שוואים

כאשר פה"פ בבניינים קל, נפעל והפעיל היא גרונית (א, ה, ח או ע) אנו מוצאים שילוב של שתי תופעות: הנמכת תנועה + חטפים במקום שוואים.

בבניין קל בעתיד ובשם הפועל:

↓ הצורות הסופיות
 (1) הנמכת תנועה (2) חטף (במקום שווא)
 יִאֲזֵל [א-ז-ל]. התהליך: *יִאֲזֵל (יִלְמַד) < *יִאֲזֵל < יִאֲזֵל
 נֶאֱסַף [א-ס-פ]. התהליך: *נֶאֱסַף (נִשְׁמַר) < *נֶאֱסַף < נֶאֱסַף
 תִּהְרָס [ה-ר-ס]. התהליך: *תִּהְרָס (תִּשְׁמַר) < *תִּהְרָס < תִּהְרָס
 לַעֲמַד [ע-מ-ד]. התהליך: *לַעֲמַד (לִשְׁמַר) < *לַעֲמַד < לַעֲמַד

בבניין נפעל בעבר ובהווה:

↓ הצורות הסופיות
 (1) הנמכת תנועה (2) חטף (במקום שווא)
 נֶעֱזַב [ע-ז-ב]. התהליך: *נֶעֱזַב (נִפְגֵּשׁ) < *נֶעֱזַב < נֶעֱזַב
 נֶעֱזַבְתַּי [ע-ז-ב]. התהליך: *נֶעֱזַבְתַּי (נִפְגֵּשֶׁת) < *נֶעֱזַבְתַּי < נֶעֱזַבְתַּי

בניין הפעיל בעבר:

↓ הצורות הסופיות
 (1) הנמכת תנועה (2) חטף (במקום שווא)
 הֶאֱמִין [א-מ-נ]. התהליך: *הֶאֱמִין (הִפְקִיד) < *הֶאֱמִין < הֶאֱמִין
 הֶעֱבַרְתִּי [ע-ב-ר]. התהליך: *הֶעֱבַרְתִּי (הִפְקִדְתִּי) < *הֶעֱבַרְתִּי < הֶעֱבַרְתִּי

שימו לב שבין צליל התנועות המונמכות לצליל התנועות החטופות מתקיים תאם (הרמוניה) – פעמיים צליל e (סגול + חטף סגול) או פעמיים צליל a (פתח + חטף פתח).

גם בבניין הופעל אנו מוצאים תואם צלילים בין המוספית לפה"פ הגרונית. תואם הצלילים בבניין הופעל נשמע בצירוף שני צלילי /o/ (ראו בעמוד הבא).